

občevalni in poslovni jezik slovenskih občinskih svetovalcev. Vse drugače so se izkazali ljubljanski Nemci. Ko se je začela pod Beustom nova doba centralizma, so se strnili pod Dežmanovim vodstvom v krepko in disciplinirano skupino, ki je znala izkoristiti znani pretep med člani Južnega Sokola in nemškega telovadnega društva. Kar dramatično se razvijajo dogodki, ko gre za župana in slovensko večino občinskega sveta, dokler ne pribore Nemci z volitvami leta 1868. večine. Zdaj je moral podleči tudi župan dr. Costa, ki ga je Dežman tudi osebno sovražil.

Mesto se kar ni moglo dvigniti iz gospodarskega mrtvila, ki je vladalo še od absolutistične dobe. Županu dr. Costu ni uspelo privabiti kakšno industrijo ali realizirati kakšen drug poizkus s pomočjo države (ustanovitev tobačne tovarne, preselitev valjarnice Južne železnice, premestitev armadnega poveljstva iz Vidma). Edini uspehi so bili: pridobitev Tivolija, ki je bil do tedaj cesarjeva last, prenos lokalne policije na mesto, koncentracija mehiških prostovoljcev leta 1864. in nastanitev vojske ter ranjencev za časa vojne leta 1866.

V komunalni gospodarski politiki so morali občinski sveti upoštevati razpoložljiva finančna sredstva. Zato se je mogel lotiti Ambrož sprva večjih del: plinske razsvetljave, ki jo je izvršil Riedinger iz Augsburga, kanalizacije in tlakovanja, ki ga je izvedel večidel Schmiedmayer iz Regensburga, naprave več vodnjakov in primernih dostopov do Ljubljane. S sodelovanjem dežele je bila spopolnjena nižja realka z višjo, enako povečana šentjakobska šola in dekliška šola pri uršulinkah. Costa je deloma nadaljeval delo svojega prednika zlasti v kanalizaciji in tlakovanju. Najvažnejši njegov uspeh pa je bil čevljarski most. Organiziranje gasilcev in ustanovitev sirotišnice nista uspela. Otroško bolnišnico je ustvaril zasebni idealizem. Ker stari finančni viri niso več zadoščali, so iskali nove. V Ambroževi dobi so uvedli pasji davek ter odprodali del Golovca, v Costovi dobi so privzeli še doklado na pivo in gostaščino ter zvišali tlakovino in užitnino. Da uravnovesijo mestni proračun, so najeli leta 1866. prvo dolgoročno posojilo.

Iz vsebine sledi torej, da je skrbno izdelana doktorska disertacija predvsem pomembna za ljubljansko mestno občino, ki jo je upravičeno nagradila leta 1938. Pisec je pokazal pot, ki pelje po mojem mnenju najhitreje do temeljite in monumentalne »Zgodovine Ljubljane«. Dr. Jos. Žontar.

F. Sturm: Francosko-slovenski slovar. Prvi in drugi zvezek (A — Allumoir — Audi — mutité), Ljubljana 1939.

Vsak, ki je že kaj več uporabljal francoske knjige, bodisi leposlovne ali pa še mnogo bolj znanstvene, mi bo z vsem srcem pritrdil, da smo tega slovarja že dolgo zelo potrebovali. Nekoliko je mašil to vrzel sicer dobri Pretnarjev slovar, a za težje tekste je odpovedal zaradi svojega majhnega obsega. Uporabljati smo zategadelj morali razne tuje, zlasti nemške slovarje. Tu so pa zopet nastopile nove težave, ker mlajši rod ne zna več toliko nemški.

K tej praktični strani pa moram takoj dodati še drugo, ki ni nič manjša, za naš celoten duhovni razvoj pa še mnogo važnejša. Slovenci nismo bili nikdar preveč navdušeni za nemško kulturo, čeprav so naše zasebne in javne knjižnice polne nemških knjig, a nemška miselnost nam je bila vedno tuja in nam je tuja ostala. Zato smo se, odkar se zavedamo samih sebe, skušali

izviti iz tega obroča, v katerega smo bili vklenjeni po sili razmer; predvojni rod se je razgledoval deloma ob ruski, deloma že ob francoski književnosti, ker sta nam obe po svoji duhovni strukturi mnogo bližji od nemške. Povojni rod, ki je v jugoslovanski formaciji naše svobode zamenjal realno gledanje na slovanstvo s prejšnjim panslavizmom, o katerem je sanjal rod pred nami zaradi svojih stisk in zaradi vseslovanskega poudarka ruske carske politike, ki je sedaj, žal, odpadel, pa se je sedaj začel vedno močneje izobraževati pri francoski kulturi, ki vedno znova dokazuje svojo preporoditeljsko moč in svojo elastičnost, ki ji jo daje sto in stoletna tradicija. Ob taki tradiciji se prožno odbijejo razne zanesenjaške ideologije, ki so za druge, kulturno ne tako prožne narode, pogubne in morajo to eksperimentiranje drago plačevati; kot nameček k vsemu temu pa je njihov žalostni delež enostranska usmerjenost duha, ki je moremo opazovati v teh dneh marsikje in ki pomenja konec vsake resnične kulture. Francoski narodni genij pa se zna obvarovati vsake ozkosti, a je tudi toliko realističen, da se ne lovi za kakšnimi kosmopolitskimi utvarami, ki pomenijo drugo skrajnost in nič manjšo nevarnost — izkoreninjenje iz svojega kroga. Vsako kulturno delo pa moramo postaviti v najtesnejši stik z življenjem naroda, ker je samo v tej zvezi obema zagotovljena ona trajnost in varnost razvoja, ki jo želimo in ki potem iz svoje polnosti lahko deli tudi drugim narodom in vsemu človeštvu.

V tem pogledu prednjačijo Francozi vsem ostalim narodom, tega se moremo in moramo učiti le pri Francozih. Važno nalogo v to smer vrše že naše šole, ki ustvarjajo temelj poznanju francoskega jezika. Poglobil pa bo to poznanje novi slovar, katerega pisanja se je lotil najbolj poklican izmed Slovencev, in upamo, da bo delo izpeljal na tej zavidljivi višini, kakor jo kaže prva dva zvezka, do konca. O praktični strani tega slovarja nas prepričujeta že ta dva zvezka, v prvem pa še pregled francoske izgovarjave in glagolskih tvorb, ki na zgoščen način daje pregled najtežjega in najpotrebnejšega poglavja francoske slovnice.

Veseli smo začetka prepotrebne dela, veseli pa tudi trditve gospoda profesorja, ko pravi, da se je priglasilo toliko naročnikov, da bo delo lahko izhajalo redno in brez večjih gmotnih težav. Ker bila bi velika škoda, če bi tudi ta slovar zadela ista usoda, kakor je, žal, Wiesthalerjevega. Tone Čokan.

Dr. Leopold Poljanec: Pedagoška biologija. Ljubljana 1938. Slovenska šolska matica. Str. 87.

Vrsti spisov, ki obravnavajo zlasti duševno stran gojenca, je založnica pridružila prav tako potrebno biologijo. Mnogokrat pozabljamo na telesni vpliv na duševnost posameznika, zlasti pri otroku in mladostniku. Pričujoče delo, sloneče na najnovejših virih, seznanja z vprašanji telesnega življenja in njega vplivu na duševno življenje, tako biološki strani človekovega začetka, obširno o dednosti, čivčevju, možganih, očesu in gledanju, o stasu in značaju. Vsa poglavja spremljajo risbe. V zadnjem poglavju ponazarjajo tipe telesnega stasa podobe Cankarja, Tavčarja in Milčinskega (76). Dasi je o teh vprašanjih bilo v slovenščini že mnogo napisanega, je v tej obliki, ki upošteva pedagoško stran, delo nujno in posrečeno.

V. N.